

kan[!] aanstellen'.²¹ Maar de omstandigheden zijn veranderd. 'Ik moet ook met Monseigneur Belgrado kunnen handelen: Zijne Hoogwaardigheid begeerde dat Pater Schreurs als Vaer werd aangesteld.²² Leeuwarden heeft een goede assistent nodig, en laat Kraaijvanger daarheen gaan, na eerst zelf Oudewater tot eenige rust gebracht te hebben.' Tot zover Van Loo.

In Oudewater was op 2 mei 1852 de principaal Christianus Florus overleden.²³ Vóór 1796 was het gebruikelijk, dat dan de socius – en in geval van meerdere socii de oudste – de overledene opvolgde. Dat spaarde, bij zulke opvolging en de introductie van een nieuwe socius, dat men ook nog eens recognitiegelden moest betalen in de plaats waar men een van buiten geïntroduceerde – en dan ook daar aan te vullen! – nieuwe medebroeder gehaald had. Maar na 1796 waren die recognitiegelden afgeschaft, en vooral na 1830 hadden vicaris-provinciaal Petrus Jacobs en zijn opvolgers er hoog op ingezet dit historisch bepaalde automatisme te doorbreken: voortaan diende op opengevallen plaatsen de *voor die plaats meest geschikte* en niet de toevallig aanwezige broeder benoemd te worden. Tegelijkertijd had ook de vice-superior van de Hollandse Zending, in het Zuiden de Apostolische Vicaris en na 1853 overal de bisschop in zijn diocees, grotere beleidsruimte gekregen bij benoemingen. En daar maakten ze gebruik van, ook bij benoemingen in aan religieuzen toevertrouwde staties, respectievelijk parochies. De provinciale overste droeg voor, maar de benoeming behoefde goedkeuring (en verlening van jurisdictie) door de diocesane bisschop.

En zo werd dus niet Kraaijvanger, maar Franciscus Schreurs principaal te Oudewater. Hij zou er maar één jaar blijven, en vervolgens pastoor in Coevorden worden. Ook de opvolger Alexander Balthasar zou maar één jaar blijven. Was hij gekomen als 'puinruimer'? Dat lijkt bevestigd te worden door de direct daarna volgende benoeming tot pastoor van de Mozes en Aäron te Amsterdam, samen met de Boschkant (ook wel bekend als de [Ambassade-]Kerk van Vrankrijk) te 's-Gravenhage beschouwd als franciscaanse top-parochie, en de daar te benoemen herder als top-pastoor, wat grote bestuurlijke kwaliteiten veronderstelde. Van Heel wijdt in zijn bijdrage over de katholieken te Oudewater aan Schreurs twee, aan Balthasar dertien regels.²⁴ Kraaijvanger staat alleen in de kapelaanslijst en brengt het in de archiefinventaris voor Oudewater zelfs niet tot een vermelding in het personenregister.

Toch heeft het, na de brief van 19 november 1852, nog tot einde mei 1853 geduurd, voordat Kraaijvanger niet naar Leeuwarden, maar naar Leiden vertrok, zonder enige benoeming. Want eerst diende te worden uitgezocht in hoeverre hij de in de kerkelijke wetten omschreven straffen – met name ook van niet-benoem-

²¹ Was deze niet bij name genoemde medebroeder misschien oud-definitior (lid van de bestuursraad rond de minister-provinciaal) Anselmus Ebben uit Ammerzoden die Van Loo wel vaker verving?

²² Bestond er op dat moment al een voornemen Kraaijvanger daarheen te verplaatsen?

²³ Vgl. Filippenzen 2: 8: 'Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis'.

²⁴ Dalmatius van Heel ofm, 'De katholieken te Oudewater', *BGPMN* VIII (1956/57), 9-39, 213-254; IX (1957), 74-112. Het parochie-archief werd gedeponereerd bij de gemeente en bevindt zich thans in het RHC Rijnstreek en Lopikerwaard te Woerden.

²⁵ Van Loo heeft bedoelde petities blijkbaar ontvangen.

²⁶ Het is mij (vanwege het gat – 1820-1879 – in de archivalia) niet bekend of Baale bij het statiebestuur betrokken was, en ook niet of hij de via <http://www.genlias.nl> te achterhalen Hermanus Baale was die 23 dec. 1877 als 80-jarige te Oudewater stierf.

²⁷ Van Loo meldt in het Latijnstalige gedeelte hetgeen de generale statuten van de orde (cap 6, 8, 17) bepaalden '*de favore saecularium*' (over bemoeienis van leken-buitenstaanders) en de daarop gestelde straffen: het verlies van alle actieve en passieve rechten door de geïnvolveerde broeder,